

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi väylämaksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väylämaksulakia. Väylämaksun yksikköhintaa ja enimmäismäärää aluskäynniltä korotettaisiin siten, että väylämaksuja nostettaisiin 12 prosenttiyksiköllä. Väylämaksun korotus kohdennettaisiin kaikkiin maksuihin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua. Väylämaksutulot tuloutetaan veroluonteisten tulojen momentille 11.19.06, ja ne otetaan huomioon momentin 31.10.20 Perusväylänpito mitoituksessa.

Väylämaksujen perusteet ja määrät sisältyvät väylämaksulakiin (1122/2005), joka tuli voimaan 1.1.2006. Väylämaksu suoritetaan, kun alus saapuu ulkomailta Suomeen tai suomalaisesta satamasta suomalaiseen satamaan. Jos alus saman matkan aikana purkaa ulkomailta tuomansa lastin tai jättää ulkomailta tuomansa matkustajat useampaan kuin yhteen suomalaiseen satamaan taikka ottaa ulkomaille vietävää lastia tai matkustajia useammasta kuin yhdestä suomalaisesta satamasta, suoritetaan väylämaksu vain kerran. Jos alus saman matkan aikana poikkeaa Suomessa tapahtuvien lastausten välillä täydentämään lastia lastaus- tai ahtausteknisistä syistä ulkomaan satamassa, suoritetaan väylämaksu vain kerran.

Väylämaksu määräytyy alustyyppin, aluksen koon, jäissäkulkuominaisuuksien sekä käyntikertojen määrän perusteella.

Maksutasoon vaikuttaa kustannusvastaavuustavoite. Nykyisen väylämaksulain ollessa verolaki siihen ei ole sisällytetty enää säädöstä siitä, minkälaisia kustannuksia maksutuloilla katetaan. Nykyisen väylämaksulain perustelujen (HE 150/2005 vp) mukaan väylämaksu on tarkoitus jatkosakin mitoittaa siten, että väylämaksutulot kattavat aiemman väylämaksulain 1 §:ssä tarkoitettut kustannukset eli merenkulussa käytettävien julkisten kulkuväylien ja vesiliikenteelle tarpeellisten turvalaitteiden rakentamisesta, ylläpidosta ja hoidosta, alusliikennepalvelusta sekä jäänmurtajien avustustoiminnasta valtiolle aiheutuvat kustannukset.

Uuden väylämaksulain voimaantulosta lähtien vuoteen 2008 asti väylämaksujen kokonaiskustannusvastaavuus on ollut yli 100 prosenttia eli tulot ovat olleet suuremmat kuin kustannukset. Väy-

HE 62/2011 vp

lämaksukertymän ja kustannusvastaavuuden asteittaiseen nousuun vaikutti mm. alusten koon kasvaminen. Vuoden 2009 alusta lukien väylämaksulain 6 §:ää muutettiin siten, että pykälässä säädettyjä väylämaksun yksikköhintoja alennettiin keskimäärin 1,6 prosentilla. Alennus kohdennettiin kaikkiin alustyyppeihin. Väylämaksun määräytymisperusteita (aluksen käyntikerrat, nettovetoisuus ja jääluokka) ja matkustaja-alusten ja lastialusten maksujen välistä suhdetta ei muutettu.

Väylämaksukertymä aleni ja oli alijäämäinen vuosina 2009 ja 2010. Vuonna 2009 kustannusvastaavuus oli 96,5 % ja vuonna 2010 83,2 %. Vuonna 2010 väylämaksutulokertymä oli 69,0 miljoonaa euroa ja väylämaksuilla katettavien Liikenneviraston tehtävien kustannukset olivat 84,5 miljoonaa euroa. Väylämaksu oli siten 14,2 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Vuoden 2011 väylämaksukertymäksi arvioidaan 70,6 miljoonaa euroa ja väylämaksuilla katettaviksi kustannuksiksi 92,9 miljoonaa euroa. Alijäämäksi muodostuisi 22,3 miljoonaa euroa ja kustannusvastaavuudeksi 76,5 prosenttia. Alijäämäisyyteen on vaikuttanut aluskäyntien määrän vähentyminen laman johdosta sekä väylänpitokustannusten nousu. Erityisesti jäänmurron kustannukset ovat nousseet mm. kovan talven vuoksi. Laskettaessa kustannusvastaavuutta kolmen vuoden liukuvana keskiarvona, sen arvioidaan vuonna 2011 olevan 84,4 prosenttia.

Vuonna 2012 ulkomaan liikenteen tavarakuljetusten määrän arvioidaan nousevan noin 3 prosenttia. Aluskäyntien määrän arvioidaan kasvavan lähes saman verran. Kasvun arvioidaan vaikuttavan myös tulokertymän kasvuun noin 1,5 prosentilla. Tulokertymä olisi ilman maksun korotusta 71,7 miljoonaa euroa. Arvioidut kustannukset olisivat 93,3 miljoonaa euroa. Alijäämäksi muodostuisi 21,5 miljoonaa euroa ja kustannusvastaavuudeksi 77,1 %. Kolmen vuoden liukuvana keskiarvona kustannusvastaavuus olisi 78,8 %.

Valtion talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä on pidetty tuloarvion perustana 12 prosentin väylämaksujen korotusta. Väylämaksutulokertymäksi muodostuu tällöin 80,3 miljoonaa euroa. Väylämaksun kustannusvastaavuus olisi 86,2 prosenttia.

2 Ehdotetut muutokset

Väylämaksulain 6 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä säädettyjä kaikkia maksuja korotettaisiin 12 prosentilla. Seuraavassa taulukossa on nykyiset ja uudet maksut:

Yksikköhinnat (eur):				
	Lastialus:		Matkustaja-alus:	
Jääluokka	nykyinen	uusi	nykyinen	uusi
IA Super	1,166	1,306	0,785	0,879
IA	2,182	2,444	1,547	1,733

HE 62/2011 vp

IB, IC	4,403	4,931	2,666	2,986
II, III	6,318	7,076	4,455	4,990
Risteilyalus	0,954	1,068		
Suurnopeusalus	5,756	6,447		
Alus ilman omaa kuljetuskoneistoa	3,172	3,553		
Väylämaksun enimmäismäärä aluskäynniltä (eur):				
	nykyinen	uusi		
Väylämaksun enimmäismäärä/käynti	98 400	110 210		
Matkustaja-alus	29 620	33 170		
Risteilyalus	40 640	45 520		

3 Esityksen vaikutukset

Korotus toisi valtiolle lisää tuloja valtion talousarvion momentille 11.19.06. Väylämaksuihin tulisi lisäystä 8,6 miljoonaa euroa. Tulokertymäksi muodostuisi 80,3 miljoonaa euroa 71,7 miljoonan euron sijasta. Väylämaksun alijäämäksi muodostuisi 12,9 miljoonaa euroa 21,5 miljoonan euron sijasta. Kustannusvastaavuus muodostuisi 86,2 prosenttiin 77,1 prosentin sijasta. Kolmen vuoden liukuvaksi keskiarvoksi muodostuisi 81,9 prosentin kustannusvastaavuus 78,8 prosentin sijasta.

Ehdotettu lainmuutos johtaisi siihen, että varustamoiden maksamat väylämaksut nousisivat 12 prosentilla. Tämä nostaisi yritysten logistisia kustannuksia.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot sidosryhmiltä.

Sisäasiainministeriöllä, puolustusministeriöllä, työ- ja elinkeinoministeriöllä, ympäristöministeriöllä, Liikenteen turvallisuusvirastolla, Suomen Ympäristökeskuksella, Suomen Konepäällystöliitolla, Suomen Kuntaliitolla ja Suomen Yrittäjillä ei ole huomautettavaa lakiesitykseen.

Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna korottaa väylämaksuja esitetyllä tavalla ja katsoo, että väylämaksun osalta tulisi pyrkiä täyteen kustannusvastaavuuteen tämän hallituskauden aikana. Lisäksi valtiovarainministeriö tuo esiin sen, että väylämaksun kantoviranomainen Tullihallitus

HE 62/2011 vp

on toimittanut väylämaksulakia koskevat muutosehdotukset vuonna 2010 liikenne- ja viestintäministeriölle, mutta muutosehdotuksia ei ole otettu huomioon nyt lausuttavana olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa.

Liikennevirastolla ei ole huomauttamista esitykseen, mutta pitää tärkeänä, että jatkossa selvitetäisiin väylämaksujärjestelmän rakennetta ja perusteita niin, että ne vastaisivat nykyistä paremmin ympäristövaatimuksia ja edistäisivät talvimerenkulun toimivuutta. Lisäksi meriliikenteeltä perittävien maksujen tasoa tulisi tarkastella suhteessa tie-, ilma- ja rataliikenteeltä perittäviin maksuihin siten, että liikennejärjestelmätasolla eri kulkumuotoja kohdeltaisiin selkein liikenne- ja veropoliittisin perustein. Liikennevirasto on valmis osallistumaan liikenteen maksujärjestelmiä koskevaan selvitystyöhön

Tullihallitus toteaa, että väylämaksut kannetaan PortNet –tietojärjestelmällä ja että ehdotetut muutokset edellyttävät järjestelmässä tehtäviä muutoksia ja testauksia ennen vuodenvaihdetta.

Suomen erikoisalusten työnantajaliiton (SET) mielestä korotus on tarpeeton, tuontitransito olisi saatava väylämaksujen piiriin, alusten ympäristöominaisuudet olisi tuotava väylämaksujärjestelmän osaksi ja koko väylämaksujärjestelmä tulisi uusista nykyistä laajemmin käyttöön perustuvaksi ja tosiasiallisesti hyvin jäissä kulkevia aluksia suosivaksi esimerkiksi jääluokkasäädöksiä uudistamalla.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK katsoo, että väylämaksujen korotukselle ei ole perusteita ja esityksestä tulee luopua kokonaan. Sen sijaan liikenne- ja viestintäministeriön tulee toimia luotsaus-, väylänpito- ja jäänmurtopalveluiden kustannusten alentamiseksi. Suomen Merimies-Unioni SMU ry yhtyy EK:n ja SET:n lausunnoissa esitettyihin näkökohtiin. Lisäksi SMU ry kannattaa aloitetta erillisen väylämaksutyöryhmän perustamisesta. SMU:n mukaan työryhmän kokoonpanossa tulisi ottaa huomioon elinkeinon ja alan toimijoiden riittävä edustus ja sen toimeksiannon tulisi sisältää ainakin väylämaksujen suuruuteen ja perusteisiin ja väylämaksuilla katettaviin kustannuksiin, kuten väylänhoitoon sekä jäänmurtotoimintaan liittyvät kysymykset.

Lapin Kauppakamarin mukaan väylämaksua ei tule nykyisessä kilpailutilanteessa korottaa millään perusteella. Liikenne- ja viestintäministeriön tulisi sen sijaan panostaa Perämeren satamien kilpailukykyyn pohjoisten investointien kuljetusten osalta esimerkiksi syventämällä Kemin Ajoksen meriväylää 14 metriin.

Oulun Kauppakamarin mukaan lakiehdotuksen perusteluissa ministeriön esittämälle kustannusten nousulle ei löydy perusteluja.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

väylämaksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väylämaksulain (1122/2005) 6 ja 8 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 787/2008, seuraavasti:

6 §

Väylämaksun yksikköhinta

Väylämaksun yksikköhinta lastialuksesta ja matkustaja-aluksesta määräytyy aluksen jääloukan mukaan seuraavasti:

Jääluokka	Lastialus Yksikköhinta (euroa)	Matkustaja-alus Yksikköhinta (euroa)
IA Super	1,306	0,879
IA	2,444	1,733
IB, IC	4,931	2,986
II, III	7,076	4,990

Risteilyaluksen yksikköhinta on 1,068 euroa, suurnopeusaluksen 6,447 euroa ja sellaisen aluksen, jolla ei ole omaa kuljetuskoneistoa, 3,553 euroa.

8 §

Väylämaksun enimmäismäärä aluskäynniltä

Väylämaksu on enintään 110 210 euroa. Matkustaja-aluksen väylämaksu on kuitenkin enintään 33 170 euroa ja risteilyaluksen väylämaksu enintään 45 520 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

HE 62/2011 vp

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 2011

Tasavallan Presidentti

Tarja Halonen

Liikenneministeri Merja Kyllönen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki**väylämaksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väylämaksulain (1122/2005) 6 ja
 8 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 787/2008,
 seuraavasti:

6 §

Väylämaksun yksikköhinta

Väylämaksun yksikköhinta lastialuksesta ja
 matkustaja-aluksesta määräytyy aluksen jää-
 luokan mukaan seuraavasti:

Jääluokka	Lastialus Yksikköhinta (euroa)	Matkustaja-alus Yksikköhinta (euroa)
IA Super	1,166	0,785
IA	2,182	1,547
IB, IC	4,403	2,666
II, III	6,318	4,455

Risteilyaluksen yksikköhinta on 0,954 eu-
 roa, suurnopeusaluksen 5,756 euroa ja sellai-
 sen aluksen, jolla ei ole omaa kuljetuskoneis-
 toa, 3,172 euroa.

6 §

Väylämaksun yksikköhinta

Väylämaksun yksikköhinta lastialuksesta ja
 matkustaja-aluksesta määräytyy aluksen jää-
 luokan mukaan seuraavasti:

Jääluokka	Lastialus Yksikköhinta (euroa)	Matkustaja-alus Yksikköhinta (euroa)
IA Super	1,306	0,879
IA	2,444	1,733
IB, IC	4,931	2,986
II, III	7,076	4,990

Risteilyaluksen yksikköhinta on 1,068 eu-
 roa, suurnopeusaluksen 6,447 euroa ja sellai-
 sen aluksen, jolla ei ole omaa kuljetuskoneis-
 toa, 3,553 euroa.

HE 62/2011 vp

8 §

Väylämaksun enimmäismäärä aluskäynniltä

Väylämaksu on enintään 98 400 euroa. Matkustaja-aluksen väylämaksu on kuitenkin enintään 29 620 euroa ja risteilyaluksen väylämaksu enintään 40640 euroa.

8 §

Väylämaksun enimmäismäärä aluskäynniltä

Väylämaksu on enintään 110 210 euroa. Matkustaja-aluksen väylämaksu on kuitenkin enintään 33 170 euroa ja risteilyaluksen väylämaksu enintään 45 520 euroa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.*

HE 62/2011 vp